

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.III.21.513/2016/4.szám

A tanács tagjai: . Havasi Péter a tanács elnöke

. Zumbók Péter előadó bíró

. Udvary Katalin bíró

A felperes: felperes

A felperes képviselője:

. Mátyás Brigitta ügyvéd

Az alperes: alperes

Az alperes képviselője:

384. számú Ügyvédi Iroda

(ügyintéző: dr. Simon Tamás ügyvéd)

Az alperes beavatkozója:

Alperesi beavatkozó

Az alperes beavatkozójának képviselője:

jogtanácsos

A per tárgya: kártérítés megfizetése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

őri Ítéletábla Pf.III.20.225/2015/7/I.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

émi Törvényszék 10.P.20.234/2013/43.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit részben hatályon kívül helyezi, az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és az alperes által a felperesnek fizetendő nem vagyoni kártérítés összegét 4.000.000 (négymillió) forintra felemeli, egyebekben a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 203.800 (kétszázháromezer-nyolcszáz) forint elsőfokú perköltséget, míg az alperes által az államnak külön felhívásra fizetendő le nem rótt kereseti illeték összegét 429.000 (négy százhuszonkilencezer) forint, a szintén külön felhívásra fizetendő megelőlegezett szakértői díj összegét 286.750 (kétszáznyolcvanhatezer-hétszázötven) forint, a szintén külön felhívásra fizetendő megelőlegezett szakértői díj összegét 286.750 (kétszáznyolcvanhatezer-hétszázötven) forint, a szintén külön felhívásra fizetendő megelőlegezett szakértői díj összegét 286.750 (kétszáznyolcvanhatezer-hétszázötven) forintra felemeli.

Kötelezi továbbá az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 62.300 (hatvankétezer-háromszáz) forint fellebbezési perköltséget, az államnak pedig külön adóhatósági felhívásra 199.200 (százkilencvenkilencezer-kétszáz) forint le nem rótt

fellebbezési illetéket.

Kötelezi továbbá az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 62.000 (hatvankétezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget, míg az államnak külön adóhatósági felhívásra 247.500 (kétszáznegyvenhétezer-ötszáz) forint le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2007 májusától vérzési rendellenességekre panaszkodott, kivizsgálás céljából az alpereshez fordult. Az alperes elmulasztotta az indokolt vizsgálatok elvégzését, emiatt a felperes rosszindulatú daganatos megbetegedését a lehetségesnél 10 hónappal később diagnosztizálták. Ez csökkentette a felperes gyógyulási esélyeit, a kevésbé radikális műtét lehetőségét. A felperesnél 2008. április 22-én méheltávolítást, kétoldali függelékeltávolítást, valamint kismedencei nyirokcsomó eltávolítást végeztek.
- [2] A felperes életmódja az alperes mulasztásának következtében megváltozott. Vizelet- és székletürítési problémái vannak, futás, torna és gyors mozgás során, nehezebb háztartási munka végzése esetén a felperesnél inkontinencia lép fel. Fáradékony lett, hosszabb ideig tartó állás esetén a dereka és a medencéje fáj. A felperes abbahagyni kényszerült a sikeresen művelt foglalkozását. A korábbi életmódjával ellentétben nem jár társaságba, csak barátnőivel tartja a kapcsolatot, zárkózottá vált. A felperesnél jelenleg enyhe-közepes fokú depresszió áll fenn, amelynek kialakulásában megközelítőleg egyharmad részben játszott közre az elszenvedett radikális műtét és annak szövődményei. Pszichés állapotában rosszabbodás nem várható. A korábban megkezdett pszichológiai kezelés ugyanakkor jelentős javulást eredményezhetett volna, az állapota kezelés által jelenleg is javítható lenne.
- [3] Az elsőfokú bíróság az 5.P.21.741/2010/49. számú közbenső ítéletével megállapította, hogy az alperes teljes kártérítési felelősséggel tartozik a felperes méheltávolításával összefüggő egészségkárosodásának bekövetkeztéért. Az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét a másodfokú bíróság a Pf.III.20.322/2012/4. számú közbenső ítéletével helybenhagyta.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [4] A felperes keresetében a vagyoni kárainak megtérítése mellett

6.000.000 forint nem vagyoni kártérítés és annak 2007. május 29-től járó törvényes késedelmi kamatának megfizetésére kérte az alperes kötelezését.

- [5] Az alperes érdemi ellenkérelmében a nem vagyoni kártérítés megfizetése iránti kereset elutasítását kérte.

Az első- és másodfokú ítélet

- [6] Az elsőfokú bíróság ítéletével - egyebek mellett - arra kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 1.500.000 forint nem vagyoni kártérítést és annak 2008. április 22-től járó törvényes késedelmi kamatát, míg ezt meghaladóan a nem vagyoni kártérítésre vonatkozó keresetet elutasította. A határozat indokolása szerint a felperesnek a nem megfelelő egészségügyi ellátás miatt a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 76. §-ában írt egészséghez való joga sérült, s ezáltal nem vagyoni kártérítésre jogosult. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a felperes által elszenvedett nem vagyoni hátrányok három körbe csoportosíthatók. Ide tartozik egyrészt a káresemény idején 49 éves felperes életmódjának, mindennapi életvitelének hátrányos megváltozása. Másrészt hátrányosan változott a felperes lelki egészsége, ennek jellemzőit a perben kirendelt igazságügyi pszichiáter szakértő szakvéleménye tartalmazza, de azok csak egyharmad részben hozhatók összefüggésbe az alperes mulasztásával, és értékelendő volt az is, hogy a felperes pszichológiai kezelést nem vett igénybe, ezzel a kárenyhítési kötelezettségének nem tett eleget, holott az jelentős javulást eredményezhetne. Harmadrészt hátrányként volt értékelendő az, hogy a felperes korábbi, sikeresen végzett foglalkozását abbahagyni kényszerült. Az elsőfokú bíróság mindezen hátrányokkal mérlegelés alapján 1.500.000 forint nem vagyoni kártérítést látott arányban állónak a hátrány bekövetkeztekor, 2008-ban fennállt értékviszonyok alapján. Megállapította továbbá azt, hogy a felperes alaptalanul tartott igényt az első orvosi vizsgálatról számítottan a késedelmi kamatra, mivel a kár nem az orvosi vizsgálatok megkezdésekor, hanem a radikális műtét elszenvedésekor keletkezett, és az alperes a kártérítés megfizetésével ekkor esett késedelembé.
- [7] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletében a nem vagyoni kártérítés megfizetése iránti keresetet részben elutasító elsőfokú ítéleti rendelkezést helybenhagyta. A nem vagyoni kár összegeztetősége körében nem osztotta a felperesnek azt a fellebbezési érvelését, hogy az elsőfokú bíróság nem, illetve nem kellő súllyal vette figyelembe a felperes egészségi és pszichés károsodását. Az elsőfokú bíróság a pszichés hátrányok esetében helyesen hivatkozott a Ptk. 340. § (1) bekezdésére. A peres eljárásban ugyanis nem volt vitás, hogy a felperes pszichológus, pszichiáter segítségét nem vette igénybe, arra hivatkozott, hogy a

főnöke pszichológus és vele beszélgetett. A másodfokú bíróság ezt a hivatkozást nem fogadta el, mivel az igazságügyi pszichiáter szakértő szakvéleményéből egyértelműen megállapítható, hogy a korábban megkezdett pszichoterápiás kezelés nagy segítséget adott volna a felperesnek a traumák feldolgozásában, sőt a most elkezdett pszichoterápia is komoly segítséget jelentene és javulást hozna állapotában. A felperes tehát a kárenyhítési kötelezettségét nem vitásan megszegte, és ezt a ténytet az összecszerűség körében is értékelni kellett, mivel a lelki egészségromlás az életmódra és az interperszonális kapcsolatokra is kihatással van. A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság által megállapított nem vagyoni kártérítés összege arányban áll a káresemény bekövetkezése idején fennállt ár- és értékviszonyokkal, és a korabeli káresetek kapcsán kialakult ítélkezési gyakorlatnak is megfelel. Az elsőfokú bíróság a késedelmi kamatfizetés kezdő időpontját is helyesen határozta meg, mivel a felperes kára nem az orvosi vizsgálatok megkezdésekor, hanem a radikális műtet elszenvedésekor keletkezett. Minthogy a jogerős közbenső ítélet is ezen ok miatt mondta ki az alperes kártérítő felelősségét, ez a Pp. 229. § (1) bekezdése alapján a bíróságokat kötötte.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [8] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet részbeni hatályon kívül helyezését, a nem vagyoni kártérítés összegének 6.000.000 forintra felemelését és a késedelmi kamatfizetési kötelezettség kezdő időpontjának 2007. május 21. napjában való megállapítását kérte. Álláspontja szerint a jogerős ítélet azért jogszabálysértő, mert a bíróságok a tényállást nem a felek előadásai és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékok egybevetése alapján állapították meg, és nem értékelték a bizonyítékokat a maguk összességében a Pp. 206. § (1) bekezdése szerint. A felperes sérelmezte, hogy az ítéleti tényállás nem tartalmazza azoknak a kialakult károsodásoknak a részletes megjelölését, amelyek az alperes felróható magatartásával okozati összefüggésben keletkeztek. Minthogy a bíróságok kimerítő felsorolását adták az általuk figyelembe vett nem vagyoni hátrányoknak, megállapítható, hogy a legfontosabb kárt, a felperes tényleges egészségkárosodását nem értékelték a nem vagyoni kár körében. A megállapított össz-szervezeti egészségkárosodás ugyanakkor teljes mértékben az alperes károkozására volt visszavezethető, ahogyan azt az igazságügyi orvosszakértői vélemény is megállapította. A felperes hivatkozása szerint iratellenes, a pszichiáter szakértő véleményével ellentétes az az ítéleti ténymegállapítás, hogy a felperes második házasságának felbomlása pszichés megterhelést, hangulatzavart eredményezett a felperesnél. Kifogásolta a felperes azt is, hogy a párkapcsolatoktól való elzárkózását és szexuális életének megromlását a bíróságok nem vették figyelembe, mint ahogy azt sem értékelték, hogy - a

pszichiáter szakértői véleményből következően - a felperes magára vezette vissza lánya súlyos betegségét, s így saját magát hibáztatta lánya betegségéért, haláláért. A bíróságok azzal, hogy orvos-szakmai kérdésekben az igazságügyi orvosszakértő és az igazságügyi pszichiáter szakértő szakvéleményeivel ellentétes, azokat figyelmen kívül hagyó megállapításokat tettek, megsértették a Pp. 177. § (1) bekezdését. Azzal pedig, hogy nem indokolták, hogy a felperes tényleges károsodásai miatt nem alapoztak meg nem vagyoni kártérítést, és a fenti körülményeket miért nem vették figyelembe, a Pp. 221. § (1) bekezdése által előírt indokolási kötelezettségüket is sértették. A felperes álláspontja szerint a bíróságok tévesen alkalmazták a Ptk. 340. § (1) bekezdését, a felperes ugyanis a kárenyhítési kötelezettségét nem sértette meg, mivel nem volt, és nem is lehetett tudomása arról, hogy pszichiáterhez kell fordulnia. Minthogy a gyógyulási és túlélési esély csökkenése, mint károsodás már 2007. május 29-én bekövetkezett, a kártérítés is esedékessé vált, és a törvényes késedelmi kamat a jogerős ítéletben foglaltakkal szemben ezen időponttól illeti a felperest.

- [9] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. Eshetőlegesen, a felülvizsgálati kérelem teljesítése esetére a felemelt marasztalási összeg tekintetében részletfizetés engedélyezését kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [10] A Kúria a Pp. 270. §-ának (2) bekezdése és 275. §-ának (2) bekezdése alapján azt vizsgálta, hogy a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott része a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból jogszabálysértő-e.
- [11] A felülvizsgálati kérelem részben alapos.
- [12] A nem vagyoni kártérítés mértékét támadó felülvizsgálati kérelem esetén a Kúriának azt kell vizsgálnia, hogy a bíróság a bizonyítékok, a köztudomású tények mérlegelése alapján az adott helyzetből, az érintett károsult egyéni adottságaiból adódóan bekövetkezett nem vagyoni hátrányokat feltárta-e, és olyan mértékű kárpótlást állapított-e meg, amely alkalmas a személyiségi jogsérelem kompenzálására, és megfelel a Ptk. 355. § (4) bekezdésében foglaltaknak. A Ptk. 355. §-ának (1) és (4) bekezdései alapján pedig a nem vagyoni hátrány csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez szükséges nem vagyoni kárpótlás mértékét úgy kell meghatározni, hogy ennek során a személyi sérelem súlyát, következményeit, a károsodáskor fennálló ár- és értékviszonyokat, valamint a bírói gyakorlat összehasonlításra alkalmas más ügyekben hozott döntéseit kell mérlegelni. Az adott esetben a felperes a Ptk. 76. §-ában meghatározott testi épség és egészség sérelmére

figyelemmel a Ptk. 84. § (1) bekezdésének e) pontja alapján kérhette a nem vagyoni kára megtérítését. A bíróságok e keresetről a felülvizsgálati hivatkozással szemben a Pp. 177. § (1) bekezdésének sérelme nélkül határoztak. A szakértő perbeli alkalmazásának az említett törvényhely által megkövetelt feltételei fennálltak, és az elsőfokú bíróság erre tekintettel rendelte el az orvosszakértői és a pszichiáter szakértői bizonyítást. A szakértői vélemények a Pp. 3. § (5) bekezdésében megfogalmazott szabad bizonyítás elvéből következően ugyanakkor a bíróságokat nem kötötték, azok tartalmát a további bizonyítékokkal összevetve, a Pp. 206. § (1) bekezdése szerint szabadon mérlegelhették. A felperes azzal, hogy az általa lényegesnek tartott egyes szakértői megállapítások figyelmen kívül hagyását sérelmezte, voltaképpen ezt a bizonyítékértékelési tevékenységet támadta. A jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott részében a Pp. 221. § (1) bekezdését sem sértette, a bíróságok ugyanis számot adtak arról, hogy mely körülményeket tekintettek irányadónak a nem vagyoni kártérítés mértékének meghatározásánál, az erről szóló érdemi döntés alapjául szolgáló bizonyítékok mérlegelésénél, és ezzel az indokolási kötelezettségüket teljesítették.

- [13] A felperes a felülvizsgálati kérelmében azért hivatkozott a Pp. 206. § (1) bekezdésének megsértésére, és támadta a bíróságok bizonyítékértékelési tevékenységét, mert álláspontja szerint az őt ért nem vagyoni hátrányokat nem teljes körűen tárták fel. Az elsőfokú bíróság az ítéletének indokolásában taxatív felsorolását adta a nem vagyoni hátrányoknak, azokat három csoportba osztva. Ehhez képest az ítéleti tényállás ugyan rögzíti, hogy a felperesnek a műtéti méheltávolítás óta vizelet- és székletürítési zavarai vannak, de ezeket a nem vagyoni kártérítés összegéről való döntés indokai között kifejezetten nem említette, míg arról, hogy - az igazságügyi orvosszakértő szakvéleményéből megállapíthatóan - a felperesnél 53%-os össz-szervezeti egészségkárosodás áll fenn, amely túlnyomórészt a kialakult daganatos elváltozás késedelmes felismerésével és kezelésével, az elvégzett nagy radikalitású műtéttel és annak szövődésével áll összefüggésben, az elsőfokú bíróság ítéletének indokolása egyáltalán nem szólt. Ezt az utóbbi körülményt pedig a másodfokú bíróság - a jogerős ítélet indokolásából kitűnően - a felperes fellebbezési hivatkozása ellenére szintén nem értékelte. A felperes tehát alappal sérelmezte a nem vagyoni kár körében a tényleges egészségkárosodásának figyelmen kívül hagyását. Ami az alperes károkozásával okozati összefüggésbe hozható, és a felperesnél kimutatható pszichés hátrányokat illeti, arra tekintettel, hogy a pszichiáter szakértői véleményben írt anamnézis szerint a felperes második házassága a betegsége idején bomlott fel, az elsőfokú bíróság köztudomású tényként utalt arra, hogy az ilyen jellegű élethelyzet-változás is pszichés megterhelést, hangulatzavart eredményezhet. Amellett azonban, hogy ezzel összefüggő ténymegállapítást a jogerős ítélet

nem tartalmaz, a fentieknek a nem vagyoni kártérítés mértékének meghatározásakor azért sem lehetett jelentősége, mert a felperes pszichés károsodását, a jelenleg fennálló enyhe-közepes fokú depresszió kialakulását az igazságügyi pszichiáter szakértő kb. 30%-os mértékben látta okozati összefüggésbe hozhatónak a radikális műtéttel és maradványtüneteivel, és ennyiben téves az a felülvizsgálati hivatkozás, hogy az elsőfokú bíróság a házasság felbomlásának értékelésével a szakértői véleménnyel ellentétes, iratellenes megállapítást tett volna. A bíróságok a felperes életmódjának, mindennapi életvitelének hátrányos megváltozása körében értékelték azt, hogy a felperes a korábbiakkal ellentétben nem jár társaságba, csak a barátnőivel tartja a kapcsolatot, zárkózottá vált, és a lelki egészségromlása az interperszonális kapcsolataira is kihatással van. A jogerős ítélet indokolása azonban e körben a felperes szexuális életének megromlását, mint további nem vagyoni hátrányt valóban nem említette, holott azzal kapcsolatban a felperes a perbeli személyes meghallgatása és a pszichiáter szakértői vizsgálata során is tett előadást. Azt a felülvizsgálati kérelemben ugyancsak hivatkozott körülményt viszont, hogy a felperes gyermeke a halálos kimenetelű betegségének kialakulását a felperes betegségére vezette vissza, aminek szintén szerepe lehetett a felperes jelenlegi pszichés állapotának kialakulásában, a szakértő a műtét és szövődményei részoki jellegének meghatározásakor figyelembe vette, és az általa kiállított szakvéleményt a bíróságok a nem vagyoni kárpótlás összegének megállapításakor értékelték. Helytálló, az igazságügyi pszichiáter szakértő véleményével alátámasztott volt az a jogerős ítéleti ténymegállapítás is, hogy egy korábban megkezdett pszichiátriai kezelés nagy segítséget adott volna a felperesnek a pszichotraumák feldolgozásában, a felperes ugyanakkor szakember (pszichológus, pszichiáter) segítségét nem vette igénybe. Ehhez képest, ha valós is a felperesnek az a perbeli tényelőadása, hogy panaszával a pszichológus végzettségű főnökéhez fordult, annak jelentőséget tulajdonítani azért nem lehetett, mert az - a szakértői véleményből következően - a felperes pszichés állapotában javulást nem eredményezett. A felperes említett előadása pedig ellentmond annak a felülvizsgálati hivatkozásának, hogy nem volt, illetve nem is lehetett tudomása arról, hogy pszichológus vagy pszichiáter segítségére szorul. A bíróságok ezért helyesen jutottak arra a következtetésre, hogy a felperes a Ptk. 340. § (1) bekezdésében írt kárenyhítési kötelezettségét megszegte, és ezt a közrehatást a nem vagyoni kárpótlás összegének meghatározásakor kellett értékelni.

- [14] A Pp. 206. § (1) bekezdésének sérelmére alapított, a bizonyítékértékelési tevékenységet érintő felülvizsgálati támadás tehát alapos volt annyiban, hogy a bíróságok az alperes károkozásával okozati összefüggésben álló nem vagyoni hátrányokat nem teljes körűen tárták fel, és az így megállapított nem vagyoni

kártérítés nem alkalmas a felperest ért személyiségi jogsérelem kompenzálására. A Kúria ezért a jogsérelem súlyát, következményeit értékelve, a károsodáskori ár- és értékviszonyokat, valamint a bírói gyakorlat összehasonlításra alkalmas más ügyekben hozott döntéseit is figyelembe véve, a Ptk. 355. § (4) bekezdése alapján az alperes által a felperesnek fizetendő nem vagyoni kártérítés mértékét 4.000.000 forintban határozta meg.

- [15] A nem vagyoni kártérítés után járó késedelmi kamat fizetésének kezdő időpontját a Ptk. 360. § (1)-(2) bekezdéseire figyelemmel kellett megállapítani. Minthogy a jogerős közbenső ítélet az alperes kártérítési felelősségét a felperes 2008. április 22. napján végzett méheltávolítással összefüggő egészségkárosodásának bekövetkeztéért állapította meg, az alperes késedelmi kamat fizetésére is csak ettől az időponttól, és nem a műtétet megelőző orvosi vizsgálatok megkezdésének időpontjától volt köteles. A jogerős ítélet tehát a késedelmi kamat fizetésének kezdő időpontját helyesen, a fentiekben felhívott jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően állapította meg.
- [16] Az alperes eshetőleges, a felülvizsgálati kérelem alapossága esetére előterjesztett részletfizetés iránti kérelme az alábbiak miatt nem volt teljesíthető. A Pp. 270. § (1) bekezdésében írt utaló szabály ellenére a Pp. 217. § (3) bekezdése, amely a bíróság számára lehetővé teszi a kötelezettség részletekben való teljesítésének elrendelését, a felülvizsgálati eljárásban azért nem alkalmazható, mert a határozat jogerőre emelkedése után a részletfizetési kedvezményt az első fokon eljáró bíróság engedélyezheti.

Záró rész

- [17] A fentiekre figyelemmel a Kúria a Pp. 274. §-ának (1) bekezdése szerint tárgyaláson kívül meghozott határozatával a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit a Pp. 275. §-ának (4) bekezdése alapján részben hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és az alperes által a felperesnek fizetendő nem vagyoni kártérítés összegét 4.000.000 forintra felemelte, egyebekben a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- [18] A Pp. 270. §-ának (1) bekezdése szerint alkalmazott Pp. 81. §-ának (1) bekezdése alapján, a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdésének a) pontjára és (5) bekezdésére figyelemmel az alperest pervesztessége arányában kötelezte a felperes elsőfokú és fellebbezési perköltségének megfizetésére. A le nem rótt illeték és az állam által előlegezett szakértői díj viseléséről szóló rendelkezés a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdésén alapul.

Budapest, 2016. november 30.

Dr. Havasi Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Zumbók Péter s.k. előadó
bíró, Dr. Udvary Katalin s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

bírószági ügyintéző
HM